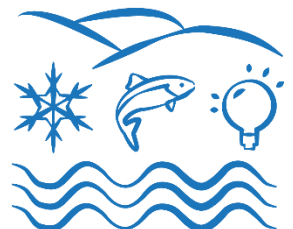

MUONIO

Vuoden 2025 talousarvion ja vuosien 2026-2027 taloussuunnitelman laadintaohje

Kunnanhallitus 26.8.2024

26.8.2024

Sisällys

1.	Yleistä	3
1.1.	Kuntalaki	3
1.2.	Yleistä talouden kehittämisestä	3
1.3.	Yleistä kuntakentän näkymistä	4
2.	Kuntastrategia.....	5
2.1.	Mittarit ja seuranta	5
3.	Kunnan talous ja talousarvion suunnitteluperusteet	6
4.	Vuoden 2025 talousarvion laadintaohje	7
4.1.	Tekstiosa.....	8
4.2.	Käyttötalous	8
4.3.	Henkilöstömenot	9
4.4.	Investoinnit.....	9
4.5.	Konserni.....	9
5.	Aikataulu	10
6.	Talousarvioraami	10
	Liite	11

26.8.2024

1. Yleistä

1.1. Kuntalaki

Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallitus vastaa kunnan taloudenhoidosta ja kunnanvaltuuston päätösten valmistelusta, jolloin sillä on päävastuu myös talousarvion valmistelusta. Kunnan keskushallinnon tulee laatia talousarviokehykset seuraavaa talousarviovuotta varten, minkä jälkeen hallitus hyväksyy kehykset ja laadintaohjeet. Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle talousarvio seuraavaksi kalenterivuodeksi ja taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi.

Suunnitelmakausi kattaa talousarviovuoden 2025 ja suunnitelmavuodet 2026–2027.

Talousarvio ja -suunnitelma tulee laatia siten, että ne sisältävät kunnan ja kuntakonsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet turvaten edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen sekä siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa.

Talousarviossa esitetään tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Kuntalain 110 § sisältää myös säännökset talouden tasapainottamisesta ja alijäämän kattamisesta. Jos taseen alijäämää ei saada katettua suunnittelukautena, taloussuunnitelman yhteydessä tulee päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä katetaan valtuuston erikseen päättämänä kattamiskautena.

1.2. Yleistä talouden kehittymisestä

Valtioneuvoston kesän 2024 yleisen taloudellisen ennusteen mukaan Suomen talous ei kasva vuoden 2024 aikana. Inflaation hidastumisen, korkojen laskemisen ja kotitalouksien myönteisen tulokehityksen yhteisvaikutuksena kotitalouksien kulutus ja käytössä olevat tulot ovat kuitenkin hieman kasvaneet. Vuoden 2025 aikana investointien tulisi kasvaa. Vaikka julkisiin menoihin kohdistuu säästöjä ja veroja korotetaan, tulisi BKT:n kasvaa ensi vuonna 1,6 prosenttia ja vuonna 2026 lähes saman verran. Vuonna 2025 aikana tulisi työllisyyden kohentua, ja on arvioitu, että vuoteen 2026 mennessä työttömyysaste nousisi Suomessa 73,9 prosenttiin.

Valtioneuvoston arvio julkisyhteisöjen alijäämien tilanteesta on huolestuttava, joskin arvioidaan, että vuonna 2025 talouden elpymisen tulisi alkaa (mm. Hallituksen toimien vaikutus talouteen) ja alijäämien tilanteen tulisi kohentua 3,1 prosenttiin (suhteessa BKT:n). Kuitenkin kokonaistilanne vaikuttaa siltä, että julkisyhteisöjen velkamäärä tulee kasvamaan nopeasti ja jatkaa hidasta kasvuaan läpi ennustejakson. Julkisen talouden kasvuennusteisiin liittyy epävarmuutta reaalityöiden tapahtumien vaikutuksen vuoksi; on epävarmaa, selittykö mm. vuoden 2024 heikot verokerätyt talouden poikkeuksilla tapahtumilla (mm. lomautukset) vai kertooko tämä yleensä talouden heikommasta vireestä. Lisäksi yleiskehitykseen vaikuttaa merkittävästi se, miten paikallishallinnon nopea kustannusten ja hintojen nousu jatkuu ja saadaanko nämä hallintaan tai miten hallituksessa tehtyjen päätösten tai suunnitelmien toimeenpano etenee. Lisäksi työttömyysvakuutusmaksun muutos voi poiketa oletetusta, jolla on vaikutusta julkisen talouden lähivuosien ennusteisiin.

Lähde: Valtiomministeriö 2024. Talouden katsaus, kesä 2024.

26.8.2024

1.3. Yleistä kuntakentän näkymistä

Kuntaliiton pääekonomistin, Minna Punakallion, mukaan julkisen talouden ennusteet sekä tulevaisuuskäymät ovat erittäin huolestuttavat; menot jatkavat kasvuaan ja sosiaaliturvarahastojen tulovirta tyrehtyy. Punakallio arvioi, että olemme ongelmallisessa kierteessä, jossa *leikataan valtion menoja, mutta samalla paikkaillaan leikkauksia tai luodaan uusia aukkoja valtiotalouteen budjetin ulkopuolisilla hankkeilla, omaisuustuloilla tai verotuilla*. Kuten Valtioministeriön kesäkuun 2024 ennusteesta selviää, julkinen talous ei paranisi merkittävästi ensi vuonna. Paikallishallinnon alijäämästä jakautuu puoleksi hyvinvointialueiden ja kuntahallinnoiden välillä, josta kuntahallinnon alijäämä jatkaisi kasvuaan, hyvinvointialueiden alijäämän kertymän kasvun tulisi tyrehtyä. Ennusteet osoittavat jopa tällä hetkellä, että kuntatalouden tila heikkenisi odotettua syvemmin vuodesta 2024 lähtien.

Vuonna 2023 kertaluontoiset tekijät vahvistivat merkittävästi kuntatalouksia; sote-uudistukseen liittyvä niin sanottu verohäntä ja ennakollisten sote- siirtymälaskelman mukaan maksettu valtionosuus vahvistivat kuntataloutta. Vuonna 2023 vuosikate riitti kattamaan poistot, ja jopa investointien omahankintamenot. Jos vuonna 2019 oli negatiivisten vuosikatteen kuntia 92 kappaletta, oli näitä vuonna 2023 yhdeksän. Kuntayhtymistä negatiivisen vuosikatteen kuntayhtymiä oli vuonna 2023 yhteensä 25, kun vuonna 2022 näitä oli 15 kappaletta; kuitenkin, negatiivisen vuosikatteen yhteenlaskettu euromäärä ei muuttunut edellisvuodesta (ollen noin -14,0 meuroa).

Valtiovarainministeriön mukaan vuosina 2025-2028 kuntatalouden vuosikate ei riitä poistoihin tai nettoinvestointeihin, vuosikate tulee heikkenemään. Kunnat tulevat elämään haastavan yhtälön edessä, jossa kuntien menot kasvavat, mutta samaan aikaan investointipaineet pysyvät merkittävänä. Iso haaste ja kysymysmerkki on myös työvoimansaataavuuteen liittyvät haasteet; kilpailu osaavasta työvoimasta voi kiihdyttää hintojen nousua jyrkemmin, ja myös menot voivat osoittautua suuremmiksi tai vastaavasti pienemmiksi, jos osaavaa henkilöstöä ei saada esimerkiksi investointien toteuttamiseen. Kuntien verotulot laskevat vuonna 2024 sote-verohäntien poistuessa, mutta tämän jälkeen verotulojen tulisi keskimääräisesti kasvaa noin 4,5 %/vuosi.

Negatiivisten vuosikatteen kuntien lukumäärä tulee kasvamaan merkittävästi vuosina 2025-2027, jonka jälkeen painelaskelmat esittävät, että tilanne tulisi hieman helpottamaan. Myös kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirran tiedetään heikentyvän huomattavasti. Kuntien valtionosuuksia pienentävät vuosina 2025-2027 mm. Sote-siirtolaskelmaan liittyvät takaisinperinnät ja vuosina 2024-2027 yhden prosenttiyksikön indeksijarru. Kuntaliiton mukaan kuntien on syytä tarkistella kriittisesti sopeutumistoimia ja arvioi, että vaikea tilanne tulee koskettamaan sekä pienempiä että isompia kuntia. Kriisikuntamittareihin tulee päätyämään yhä useampi kuntajoukko ja jopa arvioidaan, että vuoden 2025 kehysriihessä joudutaan tekemään uusia päätöksiä julkisen talouden sopeuttamistoimista. Valtiovarainministeriön mukaan kunnallisveroprosentin laskennallista korotuspainetta on olemassa kaikissa kuntakoon kategorioissa, suurin em. Paine on pienissä, alle 5000 asukkaan kunnissa.

Hallitus on asettanut tavoitteeksi, että kuntahallinnon rahoitusasema on lähellä tasapainoa vuonna 2027. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi tulisi kuntatalouden tilanteen kohentua huomattavasti; julkisen talouden painelaskelman perusteella kuntahallinnon rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen on -0,7 % vuonna 2027. Valtio on sitoutunut hallitusohjelmassa kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät, tehtävien laajennukset ja velvoitteet. Tämä tapahtuu rahoituksella tai normien purkamisella. On myös sitouduttu siihen, että hallituksen veropaineteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus kompensoidaan kunnille. Peruspalvelujen valtiotuloslain mukaan tehtävien ja velvoitteiden laajennuksiin sekä uusiin tehtäviin osoitetaan 100-

26.8.2024

prosenttinen valtionosuus. Hallitusohjelmassa on tavoitteena myös saada vahvistettua kuntien maksutulopohjaa.

Lähde: Minna Punakallion blogi 2.7.2024. Suomen kuntaliitto; Valtiovarainministeriö, Kuntatalousohjelma vuosille 2025-2028.

2. Kuntastrategia

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta.

Valtuusto hyväksyi 13.6.2022 kuntastrategian päivityksen vuosille 2021-2025 ja se toimii talousarvion ja taloussuunnitelman perustana ja ohjeena. Strategian päivitysprosessissa säilytettiin koko strategiakaudelle 2017-2025 asetettu visio, kärkiteemat ja toimintaa ohjaavat periaatteet eli arvot. Kuntastrategian valtuustokauden 2021 – 2025 painopisteet ovat seuraavat:

- Elinvoima vahvistuu kestävästi
 - o Yrittäjäystävällinen kunta – ympärivuotinen ja kansainvälinen elinkeinoelämä
 - Luonnostaan vastuullinen kunta
 - Kestävä maankäyttö ja rakentaminen
- Kuntatyö siirtyy uuteen aikaan
 - o Yhteistyöllä sujuvat ja saavutettavat palvelut
 - o Vaikuttavuutta ja vakuuttavuutta tiedolla johtamisella – aidosti avoin kunta
 - o Virkistynyt, osaava, vetovoimainen ja suvaitsevainen organisaatio
- Elämme onnellista arkea
 - o Yhdenvertainen oikeus elinikäiseen kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen
 - o Viihtyisä, turvallinen ja terveellinen elinympäristö
 - o Hyvinvoiva, tyytyväinen ja turvalliseksi olonsa tunteva muoniolainen – mahdollisuus tasapainoiseen ja onnelliseen elämään

Strategian läpileikkaavat painopisteet ovat toimivat tietoliikenneyhteydet, markkinointi ja viestintä, edunvalvonta ja yhteistyö. Jokaiselle painopisteelle on määritelty kolme keskeisintä toimenpidettä. Kuntastrategiaa toteutetaan ennen kaikkea ohjelmien, suunnitelmien ja hankkeiden kautta. Strategialle laaditaan aikataulutettu toimeenpanosuunnitelma, jossa määritellään myös vastuutahot toimenpiteille. Strategia-asiakirjaan on määritelty kunkin painopisteen kannalta kunnalle strategisesti merkittävät kumppanit.

2.1. Mittarit ja seuranta

Muonion kuntastrategia toteuttaa erityisesti Agenda 2030 -kestävän kehityksen toimintaohjelman mukaisista tavoitteista tavoitetta 3 (Terveyttä ja hyvinvointia), 4 (Hyvä koulutus), 8 (Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua), 9 (Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuuria) sekä 11 (Kestävät kaupungit ja yhteisöt). Lisäksi strategia toteuttaa tavoitteita 10 (Eriarvoisuuden vähentäminen), 12 (Vastuullista kuluttamista) ja 17 (Yhteistyö ja kumppanuus).

Tavoiteindikaattoreita viedään talousarvioon ja seuranta on osa talouden toteutumisen prosessia. Mittaamme kuntastrategian kestävyysmittareilla talousarviossa sitä, kuinka saavutamme palvelulupauksiamme; näin pystymme kytkemään kunnan strategisen kehityksen suhteessa laajemmin valtakunnan kehitystasoon.

26.8.2024

Tavoitemittaristoa viedään talousarvioasiakirjaan ja seuranta tapahtuu osana talousarvioprosessia.

3. Kunnan talous ja talousarvion suunnitteluperusteet

Valtuusto hyväksyi 24.5.2021 kunnan uuden organisaatorakenteen, joka astui voimaan 1.8.2021. Vuoden 2022 aikana toteutettiin sivistystoimen organisaatiouudistus, joka astui vuoden 2023 aikana voimaan. 11.12.2023 valtuusto hyväksyi viimeisimmän päivitetyn hallintosäännön.

Viimeisimpinä vuosina kunnan taloudellinen tilanne on parantunut. Hyvä tulos ja taseen ylijäämät edesauttavat tulevien vuosien suunnittelua.

Vuoden 2023 tilinpäätöksessä ulkoiset toimintatuotot ylittivät 657 000 ja ulkoiset toimintakulut 363 000 euroa muutettuun talousarvioon verrattuna. Vuosikate toteutui noin 600 000 euroa parempana muutettuun talousarvioon verrattuna. Tuloslaskelmassa verotulot ylittivät noin 205 000 euroa talousarvioon verrattuna. Kunnallisverotuotto ylittyi 360 000 euroa, mutta yhteisöverotuotto puolestaan alittui noin 190 000 euroa. Tilinpäätösvuoden 2023 hyvä tulos mahdollisti 0,5 milj. euron vapaaehtoisen varauksen tekemisen tulevien vuosien investointeihin ja taseeseen kertynyt ylijäämä on vuoden lopussa 4 124 317 euroa. Vuoden 2023 tilinpäätöksessä keskeisten taloudellisten tunnuslukujen kehityksen mukaan laskennallinen lainanhoitokate parani (v. 22 tämä oli 3,89; v. 23 4,10.) ja omavaraisuusaste parani (v. 22 tämä oli 44,11 %, v. 2023 53,98 %). Lainamäärä pieneni ollen 3 674 euroa/ asukas ja konsernilainat ja vastuut pienenivät (ollen 4 098 euroa/ vuosi).

Tulevien vuosien isoina valtakunnallisina rakenteellisina muutoksina, joilla on myös taloudellisia vaikutuksia kuntiin, ovat mm. seuraavat:

- Sote- kiinteistöjen vuokramallien ratkeaminen, nykyiset vuokrasopimukset ovat voimassa 31.12.2025 asti ilman optiovuotta; em. ratkaisuilla voi olla vaikutuksia myös mm. kuntien konsernirakenteeseen, tämä on huomioitava palveluiden valmistelussa.
- Vuonna 2025 voimaan astuva te- palvelut 2024- uudistus, jossa kunnille tulee te- palveluiden järjestämistä vastuu sekä laajentuva vastuu työttömyysturvan rahoituksesta. Laajeneva rahoitusvastuu kompensoidaan kunnille erillisellä valtionosuuden lisäyksellä ja kahden vuoden siirtymäajalla. Tämänhetkisten laskelmien mukaan arvio nykytilan kustannuksista vuonna 2025 on Muonion kunnan osalta noin 400 000 euroa (kuntaliitto). Muonion kunta on muodostanut työllisyyspalvelualueen Tunturi-Lapin ja Pellon kuntien kesken. Työllisyyspalvelualueen isäntäkuntana toimii Kittilä.
- Kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän uudistustyö; tarkoituksena on, että uusi päivitetty valtionosuusjärjestelmä olisi voimassa vuoden 2026 alusta alkaen. Vielä ei ole saatavilla ennakkotietoa/laskelmia tulevan uudistuksen vaikutuksista yksittäisen kunnan talouteen. Kuitenkin on tiedotettu, että uudistus toteutetaan kustannusneutraalisti, toisin sanoen uudistuksessa jaetaan jo olemassa olevia rahoja uudelleen.
- ICT- palveluiden kustannusten nouseva kehitys sekä palveluiden laajentuminen.

Kunnan ajankohtaisesta taloudellisesta kertymästä vuonna 2024 voidaan todeta, että vuosi 2024 tulee olemaan taloudellisesti haastava ja lisämäärärahakäsittelyjä on tarkistettava. Loppuvuonna 2024 on seurattava taloudellista kertymää huolellisesti. Vuoden 2024 talousarvio hyväksyttiin vuoden 2023 lopussa noin 210 000 euroa ylijäämäisenä. Valtuuston hyväksymä 80 000 euron lisämääräraha esikoulun ja saunarakennuksen purkamista varten pienensi ylijäämän noin 130 000 euroon. Pienetkin muutokset joko menojen lisäyksenä tai tulo-rahoituksen pienenemisenä voivat aiheuttaa sen, että tilikauden tulos painuu miinukselle. On mahdollista, että kunnan tilinpäätös vuonna 2024 tulee painumaan negatiiviseksi.

26.8.2024

Vuosikate on toukokuun lopussa 288 774 euroa, tot. 28,8 %. Kolmen kuukauden poistojen jälkeen tilikauden tulos ja tilikauden ylijäämä on 81 720 euroa. Edellisenä vuonna vastaavaan aikaan vuosikate oli 857 000 euroa ja tilikauden tulos 626 000 euroa. Käyttötalouden toteumaennuste on lähes talousarvion mukainen. Kunnassa palkkamenot ovat kasvaneet, ja tätä rakennetta on syytä tulevassa valmistelussa tarkastella pidemmän aikavälin henkilöstösuunnitelmalla.

Verotulot ovat toteutuneet 36,7 % eli noin 300 000 euroa tasaisen talousarviototeuman arviota pienempänä. Kuntaliiton julkaiseman kuntakohtaisen ennustekehikon (5 kk/2024) mukaan Muonion talousarviovuoden 2024 verotuloksi kirjattava verotulotuotto ennuste on heikentynyt vuodenvaihteen (10 kk/2023) ennusteesta noin 70 000 euroa. Tuloveroa ja kiinteistöveroa ennakoidaan tilitettävän lähes vuoden 2023 lopun ennusteen mukaisesti (kunnallisveroa 4,3 milj. ja kiinteistöveroa 1,3 milj. euroa). Yhteisöveroa ennakoidaan sen sijaan tilitettävän noin 100 000 euroa vähemmän kuin mitä ennuste oli. Kokonaisuutena arvioidaan, että vuoden 2024 kokonaisverokerätyt tulevat jäämään hieman pienemmäksi kuin talousarviossa on ennakoitu yhteisöverotuoton pienemmän toteuman vuoksi.

Valtionosuudet ovat toteutuneet 42,1 %. Valtiovarainministeriön lopullisen valtionosuuspäätöksen mukainen peruspalveluiden valtionosuus ja veroperustemuutoksista johtuvien veromenetysten korvaus ovat lähes talousarviovarauksen mukaiset. Kesäkuun 2024 lopussa saadun tiedon mukaan valtiovarainministeriön päätöksillä kunnan peruspalvelujen valtionosuuden muuttamisesta ja kuntien kotikuntakorvauksen perusosan korjaamisesta on Muonion kunnalle negatiivinen vaikutus, ts. Elo- joulukuussa 2024 kunnan saamat valtionosuudet pienenevät. OKM:n lopullinen valtionosuus päätös oli noin 47 000 euroa suurempi kuin talousarviossa.

Talousarvion investointien nettobudjetti on 2 269 000 euroa. 31.5.2024 investointien nettototeuma on 180 444 euroa (8 %). Valtiokonttorille toimitetussa arvioissa on laskettu, että nettototeuma investoinneille tulisi olemaan vuonna 2024 noin 60 %.

Talousarviossa on budjetoitu 1,0 milj.euroa uuden pitkäaikaisen lainan nostoa, joka realisoituu syksyllä (päiväkoti- esikoulukiinteistö). Kunnalla on taseessa 31.5.2024 pitkäaikaista lainaa 1,2 milj.euroa. Maksuvalmiutta on tarvittaessa hoidettu Kuntarahoituksen kuntatodistuksella. Toukokuun lopussa lyhytaikaista Kuntatodistusta on 2,75 milj. euroa, tilinpäätöksessä sitä oli 2,5 milj. euroa. Vanhoja pitkäaikaisia talousarviolainoja on lyhennetty lyhennyssuunnitelman mukaisesti 275 000 euroa. Edellisen vuoden tilinpäätökseen verrattuna lyhytaikaiset saamiset ovat pienentyneet noin 700 000 euroa ja ostovelat ovat pienentyneet noin 590 000 euroa. Rahavaroja on toukokuun lopussa lähes saman verran kuin vuoden vaihteessa.

4. Vuoden 2025 talousarvion laadintaohje

Vuoden 2025 talousarvion laadintaohje perustuu vuoden 2023 tilinpäätökseen, vuoden 2024 talousarvioon ja toteutumisarvioon, sekä tietysti ensisijaisesti vuotta 2025 koskeviin tietoihin ja ennusteisiin kunnan tulopohjasta. Talousarvio laaditaan ACCUNA-talouden suunnitteluhjelmalla.

Vuoden 2025 raami lähtee liikkeelle siitä lähtökohdasta, että kunnan veroprosentit pysyisivät nykyisellä tasolla, eli ts. Näitä ei ole raamin laskelmissa korotettu. Voimassa olevat veroprosentit ovat seuraavat:

- tuloveroprosentti 8,9 %
- yleinen kiinteistöveroprosentti 1,15
- maapohjan kiinteistöveroprosentti 1,30
- vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti 0,45
- muun kuin vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti 1,20

26.8.2024

- rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistöveroprosentti 6,00
- voimalaitosten kiinteistöveroprosentti 3,10.

On huomioitava, että käytännössä nyt esitetty talousarvioraami v.2025 tarkoittaa tulojen kasvattamista vähintään noin 30 000 euroa ja menojen karsimista vähintään noin 250 000 euroa vuoden 2024 tasosta; eli toisin sanoen, jotta tavoiteltu vuoden 2025 tilikauden tulos on mahdollinen, olisi nykyiseen tulo- ja menopohjaan pystyttävä vaikuttamaan. Verotuloennusteiden päivittymistä seurataan.

Myös suunnitelmavuosille 2026-2027 olisi saatava menopohjaa karsittua maltillisesti; tulo- ja menopohjan kasvattaminen suunnitelmavuosina on haastavaa.

4.1. Tekstiosa

Talousarvion tekstiosa alkaa "Tehtävän kuvauksella" sekä "Palvelulupaus ja yleistavoitteet" selostuksella. Toiminnalliset tavoitteet johdetaan Muonion kunnan 13.6.2022 päivittämästä ja vahvistamasta kuntastrategista.

Talousarviossa tulee esittää toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Toiminnalliset tavoitteet asetetaan taloudellisten tavoitteiden rinnalle.

Kaikilla käyttötalouden sitovilla tehtävätasoilla tulee olla **toimintaa kuvaavia mittareita**. Tavoitteiden ja mittareiden lukumäärä ei ole itseisarvo, tärkeämpää on, että **tavoitteet ja suoritukset ovat realistisia, konkreettisia ja helposti seurattavissa, mitattavissa ja tarkastettavissa**. Sopiva mittarimäärä on 1-3 mittaria. Tavoite on päämäärä, sillä kuvataan tulos, joka saavutetaan toimintaa varten annetuilla määrärahoilla talousarviovuoden aikana.

4.2. Käyttötalous

Käyttötalousosan toiminnallisten tavoitteiden sitovuus valtuustoon nähden on tehtävätaso. Talousarvion 2025 valmistelussa huomioidaan vuoden 2023 tilinpäätöksen ja vuoden 2024 toteutuman analysointi sekä vuodelle 2025 tiedossa olevat muutokset.

Käyttötalouden menoesitykset on käytävä tiukasti läpi ja korotettava vain jo tiedossa olevilla menojen lisäyksillä (henkilöstömenot lasketaan keskitetysti virka- ja työehtosopimusten mukaisesti). Hallintokuntien tulee talousarvioesityksessään aina tarkastella palveluiden nykyisten tuottamistapojen kustannuksia ja pyrkiä selvittämään mahdollisimman tehokkaat ja kustannusvaikutuksiltaan edullisimmat toimintatavat. Sisäiset menot ja tulot ovat osa sitovaa talousarviota.

Koska Muonion kunnan taloudellinen tilanne menee haastavammaksi, on valmistelijoiden kiinnitettävä erityistä huomiota tulo- ja menopohjaan. Talousarviovalmistelun yhteydessä kuntaan laaditaan henkilöstösuunnitelma vuosille 2025-2028, jolla saadaan supistettua henkilöstömenoja. Lautakunnittain on myös laadittava esitys niistä muista toimenpiteistä, joilla saadaan supistettuja menoja. Suunnitelmavuosiin on kiinnitettävä siten erityistä huomiota.

26.8.2024

4.3. Henkilöstömenot

Henkilöstömenot budjetoidaan kunnan hyväksymän, voimassa olevan vakanssirakenteen mukaan. Palkkamenot lasketaan keskitetysti palkkatoimistossa. Tämänhetkiset kunta-alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 30.4.2025 asti. Vuoden 2025 sopimuskorotukset ovat yhteensä noin 0,8 %. Suunnitelmavuosien sopimuskorotuksista ei tässä vaiheessa ole vielä tietoa. Sopimuskauden 1.5.2022 - 30.4.2025 aikana henkilöstömenot nousevat yhteensä 8,79 % korkoa korolle laskien. Vuoden 2025 palkkoja korotetaan n. 3,5 % vuoden 2024 lopun tasosta.

Keva on laskenut arvion vuoden 2025 työnantajakohtaisista eläkemaksuista. Arvio laskennallisesta kunnan eläkejärjestelmän (KuEl) eläkemaksuprosentista vuodelle 2025 on 16,94 % (16,71 %) ja valtion eläkejärjestelmän (VaEl) eläkemaksuprosentista 16,20 % (16,45 %). Lopulliset eläkemaksut vahvistetaan joulukuussa 2024.

Vuoden 2024 taloudellisen tuen kustannukseksi Keva arvioi 0,030 % (0,033 %) taloudellisen tuen alaisista palkoista. Eläkemenoperusteinen maksu on poistunut vuoden 2022 lopussa ja sen tilalle on tullut tasausmaksu. Kevan arvioima tasausmaksu jaetaan kuntien ja hyvinvointialueiden kesken. Muonion kunnan arvioitu tasausmaksu vuonna 2025 on 185 500 euroa. Niin KuElin kuin VaElin eläkemaksuprosentti sisältää myös työkyvyttömyyseläkemaksun, joka peritään osana työntäjän palkkaperusteista eläkemaksua.

Ennakkotietojen mukaan työntäjän sairausvakuutusmaksu olisi 1,24 % (1,30 % vuonna 2024) ja työttömyysvakuutusmaksu 2,06 %. Henkilösivukuluprosentiksi määritellään taloussuunnitteluohjelmaan keskimääräinen luku, se on 23,9 %.

Huomioitavaa:

Koska Muonion kunnan taloudellinen tilanne menee haastavammaksi, henkilöstösuunnitelmaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Talousarviovalmistelussa pyritään arvioimaan henkilöstömenot jo elo- syyskuun aikana, jonka jälkeen arvioidaan määräaikaisten tehtävien tai vapautuvien tehtävien kohtelua (määrärahojen puitteissa). On myös kartoitettava vaihtoehtoisia tapoja hoitaa tehtäviä (mm. Tehtävien yhdistäminen, kuntayhteistyö).

4.4. Investoinnit

Investointien pienhankintaraja on 11 000 euroa, sitä suuremmat uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeet on sisällytettävä investointiosaan ja vastaavasti pienemmät hankkeet käyttötalousmenoiksi. Kunnossapitotyöt, vaikka ne olisivat investointirajaakin suuremmat, kuuluvat käyttötalouteen. Investointiosaan on myös varattava vuodelle 2024 budjetoidusta hankkeesta se osa määrärahasta, joka siirtyy toteutettavaksi vuonna 2025.

4.5. Konserni

Valtuusto hyväksyi kunnan konserniohjeen 8.3.2021 § 3. Konsernin tytäryhteisöiltä edellytetään suunnitelmallista kiinteistön ylläpitoa ja taloudenhoitoa niin, että kiinteistö- ja asuntoyhtiön vuokrausaste pystytään pitämään lähellä 100 prosenttia ja näin turvaamaan taloudellinen riippumattomuus ilman emon tukea. Talousarviossa esitetään tytäryhteisöjen merkittävät investoinnit ja mahdollisesti otettavat uudet lainat ja niihin eritettävät kunnan omavelkaiset takaukset.

26.8.2024

5. Aikataulu

Hallintokunnat valmistelevat talousarvioesityksensä annettujen ohjeiden perusteella. Lautakuntien hyväksymät esitykset annetaan kunnanhallitukselle ja taloustoimistoon (ja taloussuunnittelu ohjelmistoon tallennettuina) **11.10.2024 mennessä**.

Valtuusto päättää kiinteistöveroprosenteista 28.10.2024 (veroprosentit) ja talousarviovaltuusto on 9.12.2024.

6. Talousarvioraami

TULOSLASKELMA	TP23	TA 2024	TA2025	SU 2026	SU27
TOIMINTATUOTOT yhteensä	4,003	3,340	3,370	3,287	3,287
TOIMINTAKULUT yhteensä	-12,277	-12,282	-12,796	-12,668	-12,54
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-8,274	-8,942	-9,426	-9,381	-9,255
Verotulot	6,506	6,380	6,337	6,638	6,801
Valtionosuudet	3,801	3,789	4,395	4,300	4,300
Rahoitustuotot ja -kulut	-0,107	-0,145	-0,175	-0,195	-0,2
VUOSIKATE	1,926	1,082	1,131	1,362	1,646
Poistot ja arvonalentumiset	-0,9	-0,900	-0,900	-0,950	-1
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0,000	0,000	0,000	0,000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	0,593*	0,18	0,231	0,412	0,646
Varausten ja rahastojen muutos					
TASEEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ YHTEENSÄ	4,124	4,31	4,537	4,949	5,595
Lainamäärä/ as, sis lyhytaikainen velka ja leasing velka	3674	3600	3700	3800	3800
Asukasluku (30.6.)	2324	2330	2330	2330	2330

*varausten lis./väh. – 500 000 e

26.8.2024

Liite

KUNTIEN VEROTULOT YHTEENSÄ						KOKO MAA ,
TILIVUOSI	2023	2024**	2025**	2026**	2027**	Milj.€ 2028**
Verolaji						
Kunnallisvero	10 338	9 720	10 290	10 740	11 160	11 600
<i>Muutos %</i>	-52,5	-6,0	5,9	4,4	3,9	3,9
Yhteisövero	2 063	1 750	1 740	1 830	1 930	1 990
<i>Muutos %</i>	-32,3	-15,2	-0,6	5,2	5,5	3,1
Kiinteistövero	2 188	2 340	2 400	2 430	2 480	2 530
<i>Muutos %</i>	4,4	6,9	2,6	1,3	2,1	2,0
VEROTULO KIRJATTAVA	14 588	13 810	14 430	15 000	15 570	16 120
<i>Muutos %</i>	-45,8	-5,3	4,5	4,0	3,8	3,5

Kuluttajahintaindeksi, 2005=100	138,4	140,3	141,6	143,0	144,8	146,8
<i>Muutos %</i>	6,2	1,9	1,3	1,4	1,8	2,0
Peruspalvelujen hintaindeksi 2005=100	144,8	146,9	150,0	153,4	156,6	159,3
<i>Muutos %</i>	4,5	2,1	3,1	3,4	3,2	2,7

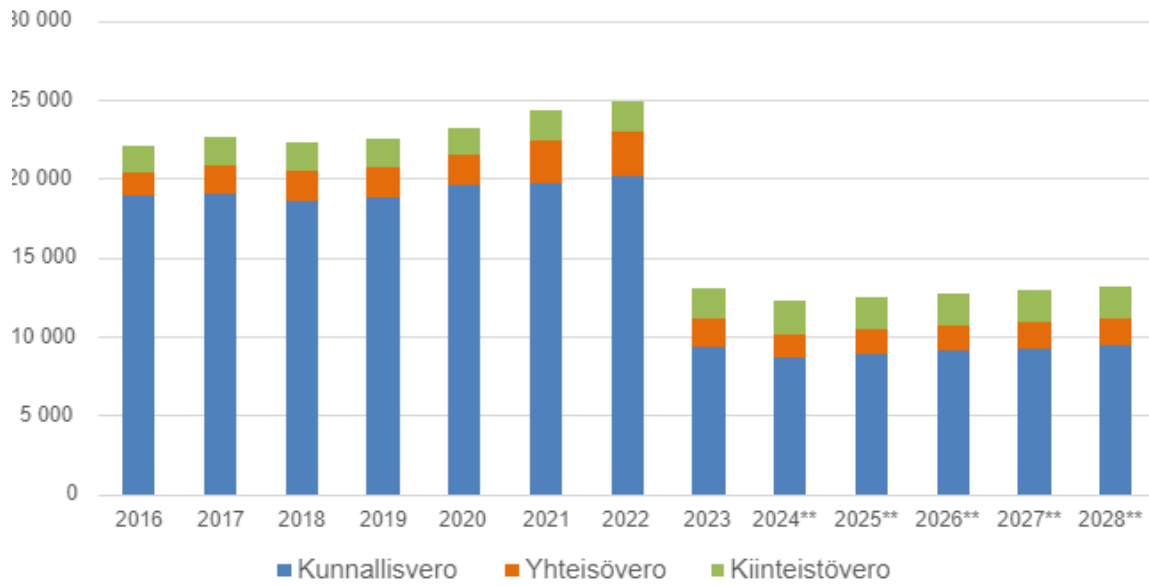
Peruspalvelujen hintaindeksi 2016=1	1,11	1,13	1,15	1,18	1,20	1,22
-------------------------------------	------	------	------	------	------	------

(8/2024)

26.8.2024

Kuntien reaaliset verotulot 2016 - 2028**

(vuoden 2016 hinnoin, peruspalvelujen hintaindeksi 2016 = 1)

(8/2024)